

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ V POLITICE ARCHITEKTURY

Karel Wirth

Podle zákona o obcích jsou veřejným prostranstvím „všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“ Podpoře kvalitních veřejných prostranství se Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) věnuje vícero způsoby. V článku RNDr. Ondřeje Peška v č. 1/2025 tohoto časopisu byl představen dotační titul z Integrovaného regionálního operačního programu, kterým MMR podporuje zelenou infrastrukturu ve veřejných prostranstvích. V tomto článku se zaměříme na podporu veřejných prostranství z hlediska Politiky architektury a stavební kultury ČR.

Politika architektury a stavební kultury ČR (dále jen „PASK“) je strategickým dokumentem na úrovni státu, jehož cílem je zlepšit život lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Nyní platí aktualizovaná verze PASK z roku 2022, která nahradila první PASK z roku 2015.

Současná PASK řeší celkem devět témat – od uspořádání krajiny a sídel přes kvalitu a začlenění staveb do prostředí, zadávání zakázek a dotace, vzdělávání, osvětu, výzkum až po vedení, koordinaci a spolupráci. Nás pro účely tohoto článku bude zajímat téma č. 2 – **Veřejná prostranství**.

PASK zdůrazňuje význam veřejných prostranství pro prostupnost sídel, pro umožnění nejrůznějších aktivit a pro zprostředkování kontaktu mezi lidmi, a tím i pro soudržnost společenství obyvatel v daném území. Zdůrazňuje také význam kvalitních veřejných prostranství pro identifikaci člověka s danou lokalitou, s místní komunitou a pro utváření jeho vztahu k prostředí, v němž žije.

Co se týče požadavků na to, jak veřejná prostranství navrhovat, PASK vyzdvihuje, že řešení veřejných prostranství má vycházet z potřeb jejich uživatelů, má zohledňovat demografický vývoj, společenské změny, technologický vývoj, přírodní podmínky, změnu klimatu a v neposlední řadě má být navrhované řešení bezbariérové. Je tedy žádoucí, aby se na řešení veřejného prostranství podílel tým specialistů a aby byla do jeho plánování zapojena veřejnost. PASK rovněž vyzdvihuje kvalitu řešení veřejného prostranství jako něco, čím je potřeba se zabývat ve všech fázích přípravy, od celkové rozvahy až po řešení

jednotlivých detailů, jako je materiálové ztvárnění, výběr druhů zeleně, vodních prvků, uměleckých děl apod.

K naplnění výše uvedených požadavků PASK formuluje tři cíle, jimiž jsou:

Cíl 2.1 – Zajistit dostatečnou vybavenost území vhodnými veřejnými prostranstvími, jejich snadnou dostupnost a vzájemné propojení.

Cíl 2.2 – Plánovat veřejná prostranství komplexně.

Cíl 2.3 – Zvýšit péči o veřejná prostranství jako hlavní prvek ovlivňující celkovou kvalitu prostředí.

Uvedené cíle se člení na celkem 17 opatření. Většina z těchto opatření spadá do gesce veřejné správy na úrovni obcí. MMR či jiné resorty tedy většinou nemají možnost plnit tato opatření přímo, mají však možnost na jejich plnění spolupracovat, např. metodickou podporou, dotačními tituly a šířením osvěty. Dalšími typickými spolupracujícími subjekty jsou profesní organizace, jako je Česká komora architektů (ČKA), Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT) nebo Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR (AUÚP ČR).

Níže jsou jako příklad uvedena tři opatření s popisem, jakým způsobem k jejich plnění přispívá MMR.

Opatření 2.1.2 – Při tvorbě územních plánů, případně územních studií strukturovat a hierarchizovat systém veřejných prostranství a ploch zelené infrastruktury v sídlech

Již v roce 2020 připravil Ústav územního rozvoje pro MMR metodický pokyn

Veřejná prostranství v územně analytických podkladech a územních plánech. Metodický pokyn se zabývá identifikací hodnot veřejných prostranství, požadavky na veřejná prostranství (funkčnost, dostupnost, ...), strukturováním a hierarchizací systému veřejných prostranství. Metodický pokyn je dostupný na <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/stanoviska-a-metodiky/uzemni-planovani/stanoviska-a-metodiky-k-zakonu-c-183-2006-sb-,-do/9-ostatni-stanoviska-a-metodiky/verejna-prostranstvi-v-uap-a-up>.

V roce 2023 byla dokončena metodika Vymezování zelené infrastruktury v územně plánovací dokumentaci, zejména v územním plánu. Metodika vznikla v rámci výzkumného projektu programu TA ČR Beta2. Metodiku připravilo konsorcium několika subjektů pod vedením doc. Petra Kučery z Mendelovy univerzity v Brně. Metodika je zveřejněna rovněž na <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/publikace-a-odborne-texty/vymezovani-zelene-infrastruktury-v-uzemnim-planu>. Obsah metodiky byl přehledně shrnut též v článku doc. Petra Kučery v čísle 3/2024 U&ÚR.

Opatření 2.1.3 – Využívat územní studie pro prověření systémů veřejných prostranství, systémů sídelní zeleně a jejich konkrétního řešení

Územní studie veřejného prostranství je uznatelným nákladem (v rámci tzv. nepřímých nákladů, které mohou tvořit max. 7 % nákladů) ve výzvách Integrovaného regionálního operačního programu 2021–2027 na zelenou infrastrukturu ve veřejných prostranstvích

měst a obcí. Více informací k danému dotačnímu titulu naleznete na <https://irop.gov.cz/cs/irop-2021-2027/temata/zelena-infrastruktura-mest-a-obci>. Tohoto tématu byl věnován již zmiňovaný článek RNDr. Ondřeje Peška v čísle 1/2025 U&ÚR.

K územní studii veřejného prostranství existuje též metodický návod MMR, jehož třetí, aktualizované vydání z roku 2024 naleznete na <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/stanoviska-a-metodiky/uzemni-planovani/stanoviska-a-metodiky-k-zakonu-c-183-2006-sb,-do/3-uzemne-planovaci-podklady-a-jejich-aktualizace/uzemni-studie-verejneho-prostranstvi>.

Opatření 2.2.1 – Vypisovat architektonicko-urbanistické soutěže na významná veřejná prostranství financovaná z veřejných rozpočtů

MMR nemůže suplovat roli obcí při vypisování architektonických a urbanistických soutěží, může je však podpořit dotací. V současné době jsou každoročně vyhlašovány výzvy z národního programu 11722 Podpora architektonických a urbanistických soutěží 2023+ zaměřené na částečné financování cen a odměn těchto soutěží. Mezi podpořenými projekty jsou též soutěže na obnovu veřejných prostranství. Více informací k národnímu programu naleznete na <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/>

podpora-uzemniho-planovani-a-architektonickych-u/architektonicke-a-urbanisticke-souteze.

Závěrem připomeňme, že aktuální znění PASK, s uvedením všech témat, cílů a opatření, naleznete na adrese [https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-\(1\)/aktualizovana-politika-architektury-a-stavebni-kul](https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-(1)/aktualizovana-politika-architektury-a-stavebni-kul).

*Ing. arch. Karel Wirth
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

Public Spaces in Architecture and Building Culture Policy CR, by Karel Wirth

According to the Municipal Act, public space is defined as “all squares, streets, marketplaces, pavements, public greenery, parks, and other areas accessible to everyone without restriction, thus intended for general use, irrespective of ownership of the space in question.” The Ministry of Regional Development (MRD) supports creating and enhancing high-quality public spaces through various measures. A grant scheme under the Integrated Regional Operational Programme, through which the MRD promotes green infrastructure within public spaces, was presented in an article by RNDr. Ondřej Pešek published in Issue 1/2025 of this journal. This article will focus on the support of public spaces within the context of the Architecture and Building Culture Policy of the Czech Republic.